

Vesti

„Problematični spomenici“: Should they stay or should they go?

U okviru serije „Razgovori o Americi“ u utorak, 20. juna, Centar za američke studije je na Filozofskom fakultetu organizovao tribinu na temu „Problematični spomenici“: Should they stay or should they go? Razgovor su vodile prof. dr Simona Čupić, dr Olga Manojlović Pintar i prof. dr Radina Vučetić, a studenti i prijatelji Centra imali su prilike da učestvuju u diskusiji o rušenju spomenika Konfederacije, kao i onih podignutih u čast Kristoferu Kolumbu ili pojedinim očevima osnivačima, i da na taj način analiziraju duboke podele u američkom društvu. Bilo je reči o mogućim alternativnim rešenjima i intervencijama na „problematičnim spomenicima“, koje ne bi podrazumevale njihovo uklanjanje ili rušenje, kao i o pitanju „cancel“ kulture uopšte.

Hvala učesnicama diskusije, kao i svima koji su bili na inspirativnom razgovoru!

„Leto na Trgu galerija“

„Leto na Trgu galerija“, manifestacija koju organizuje Galerija Matice srpske u Novom Sadu, ove godine se održava u saradnji sa Centrom za američke studije. Posetioci ove su imali prilike 22. juna u 21h da prisustvuju otvaranju „Leta na Trgu galerija“ i fantastičnom koncertu Bojana Stamenov benda „Fly me to the Moon“, koji su pored svojih autorskih pesama, izvodili i bluz, funk i soul hitove šezdesetih i sedamdesetih godina. Centar za američke studije učestvovao je u ovogodišnjoj manifestaciji, kako kroz njeno osmišljavanje, tako i kroz predavanje prof. dr Simone Čupić i kviz Vukašina Zorića, već osvedočenog kviz-majstora.

Stay tuned za još događaja sa „Leta na Trgu galerija“!

▲ Prof. dr Simona Čupić, prof. dr Radina Vučetić i dr Olga Manojlović Pintar

„Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“

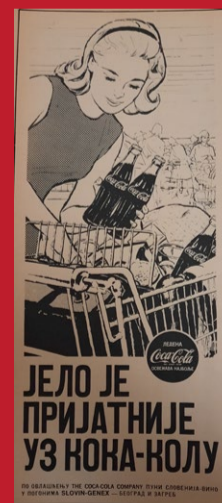
Centar za američke studije od oktobra 2022. radi na projektu sa Narodnom bibliotekom Srbije u okviru kojeg su istraživači Centra i Narodne biblioteke prikupljali izvore iz srpske štampe iz perioda hladnog rata za potrebe kreiranja priručnika za nastavnike i zbirke izvora za studente. Priručnik će omogućiti nastavnicima da približe svojim učenicima srpsko-američke odnose, ali i amerikanizaciju Srbije u hladnom ratu kroz muziku (rokenrol i džez), film (holivudizaciju), nauku, ali i ekonomsku saradnju i američke uticaje na svakodnevnicu i detinjstvo u Srbiji. Projekat se trenutno privodi kraju, a ovde, za sada, možete pogledati neke od izdvojenih izvora iz istraživanja.

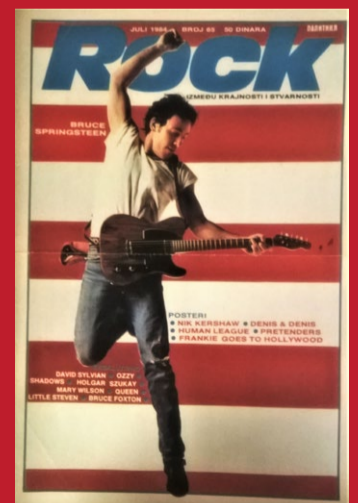
▲ „Politika“,
5. februar 1971.

◀ „Politika ekspres“,
31. mart 1965.

▲ „Bazar“,
11. oktobar 1969.

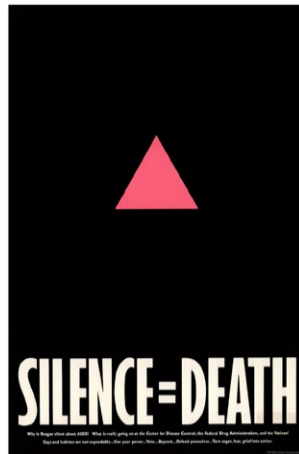
▲ „Rock“, jul 1984.

Od ćutanja do ponosa

Jun, Mesec ponosa (Pride Month) u Sjedinjenim Državama, vreme je kada treba da se podsetimo dugog puta LGBTQ+ zajednice od krajnje margine do ravnopravnosti. Značajnu ulogu u LGBTQ+ emancipaciji odigrali su raznovrsni umetnički mediji, koji su proširili svest o problemima sa kojima se zajednica suočavala. Osvrnućemo se na dva projekta koja su predstavljala važan iskorak u vidljivosti i prihvatanju različitosti u američkom društvu: kampanju „Ćutanje=smrt“ (Silence=Death, 1987) i film „Planina Broukbek“ (Brokeback Mountain, 2005).

Ranih osamdesetih, pandemija AIDS-a bila je na svom vrhuncu, a LGBTQ+ zajednica je bila posebno pogođena – što bolešću, što stigmatizacijom. Kako bi se prestalo sa ćutanjem o problemima zajednice, umetnik i aktivista Avram Finkelstein okupio je šestočlanu ekipu njujorških umetnika, ne bi li pronašli upečatljivo vizuelno rešenje za poster o AIDS-u. Njujorški kružok je odlučio da poster bude apstraktan i jednostavan: roze trougao na crnoj pozadini, ispod kog je ispisano velikim, belim slovima Silence=Death. Roze trouglom, simbolom kojim su nacisti označavali homoseksualce, Finkelstein i saradnici su isprovocirali javnost i uspešno skrenuli pažnju na probleme koje su želeli da reše. Njihova umetnička intervencija u javnom prostoru i danas ima snažan odjek, a korišćenje roze trougla nastavlja da bude simbol aktivizma protiv AIDS-a.

Vododelnica u istoriji LGBTQ+ vidljivosti je, bez sumnje, film „Planina Broukbek“. Reditelj Ang Li, inspirisan kratkom pričom američke spisateljice Eni Pru (1997), okupio je velike glumačke zvezde: Hita Ledžera, Džejka Džilenhola, Mišel Vilijams i En Hetavej, i stvorio najnagrađivaniji film 2005. godine. Film predstavlja živote dvojice muškaraca, Enisa i Džeka, koji su stupili u intenzivnu emotivnu i seksualnu vezu dok su tokom leta 1963. čuvali ovce u planinama Vajominga. Podilazeći očekivanjima ruralnog američkog

◀ Poster, Silence = Death | National Museum of American History

▲ Brokeback Mountain (2005) | MUBI

▲ Izvor: The Story Behind Silence=Death, an Icon of the LGBTQ+ Rights Movement (wmagazine.com)

Zapada, obojica su se kasnije oženili i dobili decu. Dvadeset godina su se periodično susretali, sve dok Džek nije ubijen zbog svog seksualnog opredeljenja. Mnogima je ovaj film bio prvi prozor u svakodnevicu LGBTQ+ iskustva, te je njegov globalni uspeh doprineo širenju razumevanja i empatije.

Oba umetnička projekta su imala za posledicu poboljšanje položaja LGBTQ+ osoba. Ipak, ne treba smetnuti sa uma da je njihova poruka bila tek prosto zahtevanje prava na bezbedan život i zdravlje. Mesec ponosa podsetnik je da se LGBTQ+ zajednica u američkom društvu izborila za minimum dostojanstva i vidljivosti, ali i da je ostalo još mnogo rada ne bi li se konačno ostvarilo društvo po meri svih.

Poseta američke milionerke Beogradu

Američka milionerka, članica njujorškog visokog društva, Meri Landon Bejker bila je u poseti Jugoslaviji u oktobru 1926. godine. Naime, „**gospođica Bejker**“ bila je verena za tadašnjeg jugoslovenskog diplomatu u Čikagu, Božidara Purića koji se borio za njenu ruku sa jednim engleskim lordom. U trenutku kada je srpska štampa s fascinacijom pisala o dolasku Meri Bejker u Beograd, Purić je bio na funkciji u konzularnom odeljenju ministarstva spoljnih poslova. U štampi su objavljivani tekstovi o njihovim izletima po Beogradu u „**neobično ukusnim kostimima i svetlim čizmama**“, ističući u više navrata eleganciju garderobe koju su nosili. Meri Landon Bejker je fascinirala beogradsku javnost, opisivali su je kao „**plavu i sitnu rastom**“ i kako „**odaje utisak jedne ekscentrične Amerikanke, odrasle u raskoši i naviknute na zadovoljenje svojih čudi**“. Novinar „Politike“ je izveštavao i o poseti Narodnom pozorištu tada

najpoznatijeg para u Jugoslaviji, o tome kako su bili veća atrakcija od opere „**Karmen**“ na koju su gledaoci gotovo i zaboravili i o romantičnim pogledima koje su Purić i Bejker razmenjivali. Po njihovom odlasku, „**pošto je auto bogatu Amerikanku i njenog lepog kavaljera odvezaao, ulicama se čuo razgovor o pobedi nad Englezima [lordu sa kojim se Purić 'takmičio'], kao da je to neka nacionalna pobeda ili bar sportska.**“

Međutim, veza gospođice Bejker i Božidara Purića završila se neslavno kao i sve njene prethodne i buduće veridbe (po procenama „**Njujork Tajmsa**“ bilo ih je 65). Primera radi, Meri je svog prethodnog verenika Alistera Mekormaka ostavila čak nekoliko puta na oltaru.

„Politika“, 4. 10. 1926. ▶

◀ Meri Landon Bejker, 1922
Izvor: New York Times

Ela Fildžerald u Beogradu

Džez zvezde su često posećivale Jugoslaviju u svojstvu kulturnih diplomata Sjedinjenih Država. Konkretno u Beogradu, publika je mogla da čuje uživo nastupe muzičkih velikana poput Majlsa Dejvisa, Luja Armstronga, Djuka Elingtona, Dizija Gilespija, Sare Von, pa i „**Kraljice džez**“ Ele Fildžerald.

Ela Fildžerald je prvi put nastupila u Beogradu u Domu sindikata 21. februara 1961. godine. Iste večeri pred koncert „**Kraljice džez**“ na scenu je izašao trio Oskara Pitersona koji je zagrejao publiku. Novinar „Politike“ je to veče opisao sledećim rečima: „**Drugi deo koncerta je predstavljao zadovoljstvo druge vrste. Ako smo u prvom delu mirno slušali trio Oskara Pitersona i u drugom smo se veselo i razdragano prepustili uživanju koje nam je donelo pevanje Ele Fildžerald. [...] Skromno, simpatično i sa puno ljupkosti ona nas je vodila kroz svet poznatih šlagera...**“ U istom tekstu je naglašeno

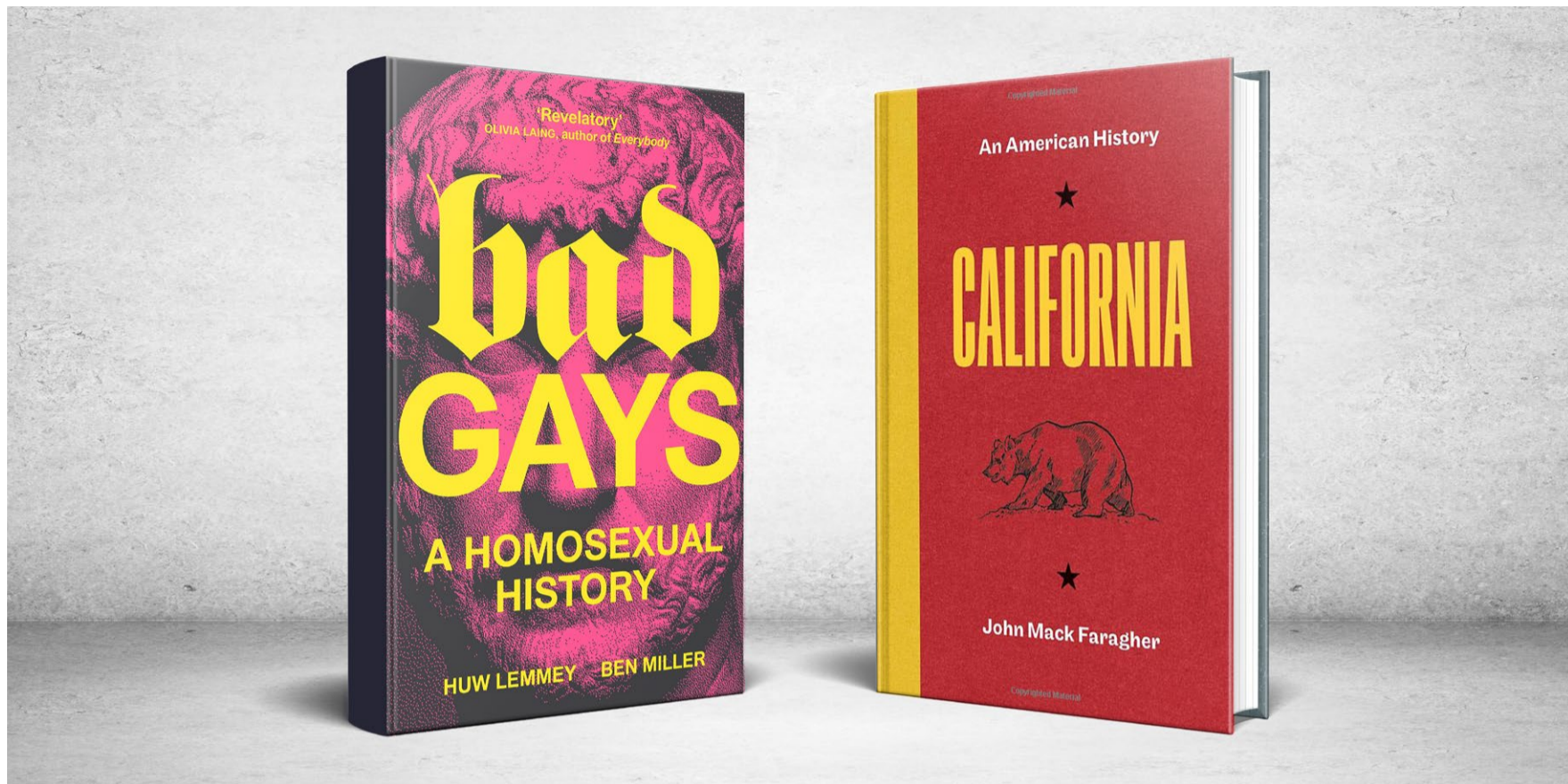
▲ „Politika“, 22.02.1961.

▲ „Večernje novosti“, 19.05.1971.

i da je ovom prilikom Ela „**sigurno potvrdila da je najbolja džez-pevačica sveta**“. Nakon koncerta, „**prva dama džez**“ bila je na „**čajanci u Majestiku**“, gde je sa Oskarom Pitersonom održala spontanu džez sesiju, na kojoj se, prema procenama novinara, skupilo oko 300 ljudi doznajući da će tu biti muzičari. Upečatljiv je detalj prenet u štampi: „**umesto mikrofona, pred Elom je stajao tanjir s jelom i velika čaša piva**“ (iako je u pitanju bila čajanka).

Deset godina kasnije, u maju 1971. Ela se vratila u Beograd, „**ujela za srce**“ publiku u Domu sindikata i „**po ko zna koji put pokazala da je najbolja**“, kako su pisale „**Večernje novosti**“.

O Huw Lemmey, Ben Miller, **Bad Gays. A Homosexual History**, London: Verso, 2022.

Podkast **Bad Gays** tokom već šest sezona slušaocima otkriva globalnu istoriju homoseksualnosti od antike do danas. Njegovi voditelji, pisac Hju Lemi i historičar Ben Miller (saradnik na Institutu „Fridrih Majneke“ u Berlinu), pretočili su prikupljeni materijal o istoriji homoseksualnosti u knjigu „**Bad Gays**“. Ona, kao i istoimeni podkast, ima provokativnu nameru.

Naime, Lemi i Miller želeli su da predstave i kontekstualizuju živote „loših“ homoseksualaca. U LGBTQ+ kulturi sećanja, oni smatraju, mnogo pažnje je posvećeno herojima poput Oskara Vajlda ili Alana Tjuringa, dok su kvir osobe sa složenijom istorijskom ulogom ili zaboravljene, ili se olako prelazi preko njihovog seksualnog opredeljenja. Kroz četrnaest biografija, od cara Hadrijana do Pima Fortujna, autori predstavljaju na koji način se nepristajanje na seksualne norme oslikavalo na stavove i delovanje poznatih problematičnih ličnosti. Nezaobilazno, Lemi i Miller pišu i o američkim homoseksualcima: antropološkinji Margaret Mid, direktoru FBI Dž. Edgaru Huveru, advokatu Roju Konu, te arhitekti Filipu Džonsonu.

Pomoću ove knjige moguće je upoznati se sa zaboravljenim naličjem istorije LGBTQ+ emancipacije u američkom društvu, koja je bila obeležena teškom borbom za vidljivost i jednakost, ali i kvir osobama koje su se aktivno suprotstavljale širenju sloboda u Sjedinjenim Državama.

John Mack Faragher, **California. An American History**, New Haven (CT), London: Yale University Press, 2022.

Sjedinjene Države, posmatrane kao celina, bile su inspiracija za brojne istorijske sinteze. No, drastične međusobne razlike između američkih federalnih jedinica dozvoljavaju istoričarima da posmatraju pojedinačne savezne države kao predmete proučavanja. Tako je istoričar Džon Farager, profesor emeritus Univerziteta Jejl, napisao istoriju najmnogoljudnije američke savezne države – Kalifornije.

Farageru je Kalifornija, kao tema, privlačna iz više razloga. Najpre, ona je američka država sa stanovništvom najraznovrsnijeg porekla. Pored toga, bila je poprište velikog populacionog i ekonomskog „buma“ tokom 20. veka, a zbog okruženosti Pacifikom, pustinjama i planinama ostala je poput ostrva i sveta za sebe. Autor je odlučio da knjigu ne optereti naučnim aparatom i da kalifornijsku istoriju predstavi u 40 atraktivnih istorijskih priča. Najranija seže u pretkolumbovsko vreme i bavi se životom kalifornijskih urođenika. Autor se nakon toga posvetio vremenu kada je Kalifornija bila deo Divljeg zapada, ali i potonjem razvoju rudarstva i stočarstva, procvatu San Franciska i Los Anđelesa, kao i kulturama raznih imigrantskih grupa koje su naselile Kaliforniju.

Faragerova istorija Kalifornije je istorija nadilaženja izazova multikulturalnosti kroz neprestani demokratski dijalog. Ona je ostavljena bez klasičnog zaključka, možda upravo zbog toga što autor insinuirao da taj dijalog u Kaliforniji, kao i u ostatku SAD, još uvek nije zaključen.

Florida Memory: State Library and Archives of Florida <https://www.floridamemory.com/>

Državni arhiv Floride je sredinom 1990-ih godina otpočeo realizaciju opsežnog poduhvata digitalizacije građe koja rasvetljava najznačajnije momente iz političke, društvene i kulturne istorije ove američke države. Zahvaljujući pomenutom projektu, korisnici vebajta arhiva na Floridi danas imaju mogućnost da pretražuju obilje raznovrsnih primarnih izvora. Digitalna platforma sadrži preko 200.000 fotografija i preko 300.000 digitalizovanih dokumenata. Oni omogućavaju korisnicima arhiva da na primeru Floride istražuju teme koje su značajne za razumevanje američke istorije, poput Američkog građanskog rata, uticaja automobila na američko društvo, privrednog razvoja, borbe za građanska prava iz 1960-ih godina i mnogih drugih. Takođe, na vebajtu su pohranjene različite mape iz perioda od 16. do 20. veka, kao i audio i video zapisi. Poseban segment digitalizovanih izvora odnosi se na intervjue i muzička izvođenja sa folk festivala, koji se na Floridi kontinuirano održava od 1953. godine, reprezentujući kulturu ove zemlje kroz zvuke tradicionalnih pesama, igru i hranu. Pored istraživača, ova platforma će nesumnjivo biti interesantna profesorima i nastavnicima. Njen edukativan karakter naglašen je kroz zaseban odeljak koji sadrži kratak opis istorijskog konteksta, vremeplov, pažljivo odabrane setove primarnih izvora kao i planove lekcija. Za one koji žele da se zadrže duže na ovom vremeplovu kroz istoriju Floride, na ovom vebajtu mogu pronaći zanimljive istraživačke članke i virtuelne izložbe, te vam želimo ugodno putovanje!

The Colonial Williamsburg <https://www.colonialwilliamsburg.org/>

Nedaleko od Vašingtona, nalazi se jedna od najpoznatijih turističkih atrakcija u Sjedinjenim Američkim Državama, odnosno verna istorijska rekonstrukcija političkog, ekonomskog i kulturnog središta Virdžinije iz 18. veka. U pitanju je grad Viliamsburg, koji je obnovljen početkom 20. veka na inicijativu Džona D. Rokfelera. Na preko 120 hektara, u Kolonijalnom Viliamsburgu možete šetati ulicama koje vas vode do autentičnih građevina, hotela, prodavnica, radionica i umetničkog muzeja ovog grada, dok prisustvo kostimiranih glumaca dočarava atmosferu njegove svakodnevice. Ukoliko još uvek niste imali prilike da zakoračite u ovaj „živi muzej“, sada ćete to moći da učinite zahvaljujući njegovoj digitalnoj platformi. Putem vebajta možete uživati u virtuelnim turama koje vode kroz različite objekte Kolonijalnog Viliamsburga poput zgrade Kapitola, Palate guvernera, škole ili umetničkog muzeja. Digitalizovani izvori koje u okviru ovog vebajta nudi biblioteka Džona D. Rokfelera, poput dokumenata, rukopisa, štampe i periodike mogu biti veoma značajni za istraživanja Američke revolucije i rane istorije Sjedinjenih Američkih Država. Takođe, putem platforme se možete upoznati sa američkom istorijom i kroz savremene vidove komunikacije poput tekstova sa bloga, video-snimke i podcast. Fokusirajući se na svoju obrazovnu misiju, ovaj „živi muzej“ putem digitalne platforme nudi impresivne izvore, edukativne materijale i instrukcije za profesore i nastavnike, kako bi integrisali ovaj segment američke istorije u svoje planove i oživeli Kolonijalni Viliamsburg u učionicama.

Najave konferencije konkursi

Have you met...

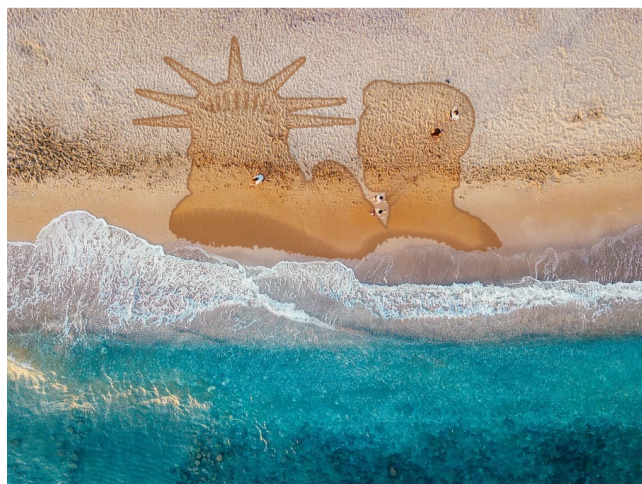
Vukašin Zorić je doktorand, istraživač-pripravnik na Odeljenju za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu i saradnik Centra za američke studije. Pri Centru je od njegovih početaka – učestvovao je u organizaciji svih Nedelja američke kulture i društva, i stalni je autor priloga za naš Newsletter. Pored toga, na Fakultetu je angažovan kao saradnik na vežbama predmeta „Američki 20. vek“, a radio je i na projektu Centra i Muzeja Jugoslavije „Jugoslovensko-američki odnosi kroz foto-objektiv“. Vukašin je posebno zainteresovan za široko polje američke intelektualne istorije, od Revolucije do danas. Kako je njegova tema doktorske disertacije iz istorije historiografije, zainteresovan je za razvoj istorijske nauke i politiku pamćenja u Sjedinjenim Državama. Pored toga, naročito se interesuje za savremenu američku političku dinamiku. Američka popularna kultura neizostavan je deo njegovih potrošačkih navika – voli filmove braće Koen, „Sopranove“ i muziku „The Strokes“-a.

„Leto na Trgu galerija“

Pored koncerta Bojana Stamenov benda „Fly me to the Moon“ koji je otvorio ovogodišnje „Leto na Trgu galerija“, a u okviru kojeg je ovogodišnji partner Galerije Matice srpske Centar za američke studije, čeka nas još zajedničkih sadržaja. Već 29. juna biće organizovan kviz „The Eagle has Landed“, pod vodstvom našeg saradnika Vukašina Zorića, zatim će 6. jula prof. dr Simona Čupić govoriti o doručku sa astronautom, i konačno, 20. jula biće organizovana projekcija filma „Apollo 13“ (r. Ron Hauard, 1995). Vidimo se u Novom Sadu!

Vebinar i radionica za nastavnike

U okviru projekta „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“ u septembru će biti održani vebinar i radionica za nastavnike istorije, engleskog jezika, građanskog vaspitanja, likovne kulture, srpskog jezika, sociologije i drugih predmeta na kojima će biti predstavljen priručnik za nastavnike koji saradnici Centra za američke studije pripremaju u okviru pomenutog projekta.

„Razgovori o Americi“: Bruce Springsteen

Poslednji „Razgovor o Americi“ u okviru ove akademske godine Centar za američke studije organizovaće na jesen, a imaćemo prilike da čujemo utiske sa koncerta Brusa Springstina sa njegove evropske turneje iz perspektiva različitih nauka, od strane njegovih fanova koji će ovog leta uživo čuti ovog američkog muzičara.

Mi jedva čekamo! A do tada – uživajte u letnjem raspustu!